

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 11

NOVEMBER 2013

**LANDBOUWETENSKAPPE V2
MEMORANDUM**

PUNTE: 150

Hierdie memorandum bestaan uit 9 bladsye.

AFDELING A

VRAAG 1.1

1.1.1	A	~~B~~	C	D
1.1.2	A	~~B~~	C	D
1.1.3	A	B	C	~~D~~
1.1.4	A	B	~~C~~	D
1.1.5	~~A~~	B	C	D
1.1.6	A	~~B~~	C	D
1.1.7	A	~~B~~	C	D
1.1.8	~~A~~	B	C	D
1.1.9	A	B	~~C~~	D
1.1.10	A	B	C	~~D~~

(10 x 2) (20)

VRAAG 1.3

1.3.1	Tensiemeter √√
1.3.2	Seleksie √√
1.3.3	Eg / Hark √√
1.3.4	Besproeiing √√
1.3.5	Floëem √√

(5 x 2) (10)

VRAAG 1.2

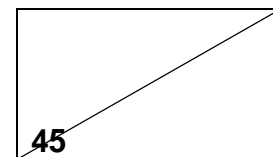
	Slegs A	Slegs B	A en B	Geen
1.2.1	A	~~B~~	C	D
1.2.2	~~A~~	B	C	D
1.2.3	A	B	C	~~D~~
1.2.4	A	B	~~C~~	D
1.2.5	A	B	C	~~D~~

(5 x 2) (10)

VRAAG 1.4

1.4.1	nitrifikasie √
1.4.2	onkruide √
1.4.3	breedwerping √
1.4.4	voedbesproeiing √
1.4.5	kwarantyn / isolasie √

(5 x 1) (5)

AFDELING B

VRAAG 2: PLANTSTUDIES

2.1	2.1.1	FOTOSINTESE	RESPIRASIE	
		Anabolies / bouproseses ✓	Katabolies / afbrekingproseses ✓	
		Koolhidrate word gestoor ✓	Koolhidrate word afgebreek ✓	
		CO ₂ word absorbeer uit atmosfeer ✓	O ₂ word absorbeer uit atmosfeer ✓	
		O ₂ word afgegee in atmosfeer ✓	CO ₂ word opgeneem uit atmosfeer ✓	
		H ₂ O word opgeneem uit grond ✓	H ₂ O word vrygestel in atmosfeer ✓	
		Energie word gebruik ✓	Energie word produseer ✓	
		Gebruik ligenergie ✓	Gebruik nie ligenergie nie ✓	
		(Enige 2 x 1)	(Enige 2 x 1)	(4)
- 2.1.2
- Ligintensiteit ✓
  - Besikbaarheid van koolstofdioksied ✓
  - Besikbaarheid van water ✓
  - Temperatuur van lug ✓
- (Enige 3 x 1) (3)
- 2.1.3
- Dik kutikula ✓
  - Klein, ingesinkte stomata (huidmondjies) ✓
  - Waaragtige blare ✓
  - Klein blaaroppervlaktes ✓
  - Gekrulde / gerolde blare ✓
  - Bladwisselend ✓
- (Enige 3 x 1) (3)
- 2.1.4
- Produseer atmosferiese suurstof wat belangrik is vir selrespirasie vir alle lewende organismes. ✓
  - Produseer chemiese energie wat in voedsel gestoor word en deur lewende organismes aangewend word vir metaboliese prosesse. ✓
  - Die suurstof wat in die atmosfeer opbou word vorm in laag soos wat lewende organismes beskerm. ✓
- (3 x 1) (3)
- 2.2 2.2.1
- Grond pH / grondreaksie ✓
  - Teenwoordigheid van plantvoedingstowwe ✓
  - Uitloging ✓
  - Verwydering van oesreste / ontbossing / skoonbewerking ✓
  - Oksidasie en reduksie ✓
  - Brand ✓
  - Erosie / grondbesoedeling ✓
  - Mikrobe-aktiwiteit ✓
  - Neerslag ✓
  - Immobilisasie ✓
  - Absorpsie ✓
- (Enige 4 x 1) (4)
- 2.2.2
- Neem van grondmonster / analise ✓
  - Neem van blaarmonsters / analise ✓
- (2)

- 2.3 2.3.1 • Die figure **22** toon die persentasie massa van die elemente in die kunsmis wat die eintlike elemente bevat. ✓
 • **OF**
 • **22** dui die totale getal voedingstowwe in 'n 100 kg mengsel ✓
 • **OF**
 • **22** dui aan dat die kunsmismengsel 22% N.P.K bevat ✓ (1)
- 2.3.2 N = 6
 P = 1
 K = 5
- $6 + 1 + 5 \checkmark = 12 \checkmark$
- Totaal voedingstowwe in mengsel = 22
- $\%K = \frac{5}{12} \times 22 \checkmark$
 $= \frac{110}{12} \checkmark$
 $= 9,17 \checkmark$ (4)
- 2.4 2.4.1 • Verbeter grondstruktuur en tekstuur / bind gronddeeltjies om aggregate te vorm ✓
 • Verbeter waterhouvermoë van grond ✓
 • Verminder grondverdigting ✓
 • Verhoog die indringing van die grond vir grondwater, minerale-voedingstowwe en gasse ✓
 • Verbeter gronddeurlugting ✓
 • Voorkom afloop van water en erosie ✓
 • Grond het donker kleur en verhoog temperatuur ✓
 • Verlaag klewerigheid van klei en bevorder dus bewerking ✓
 (Enige 3 x 1) (3)
- 2.4.2 • Opgaar en hantering van mis ✓
 • Die tipe diere ✓
 • Die ouderdom van die dier en die tipe voer ✓
 • Tipe en kwantiteit van beddegoed ✓ (Enige 3 x 1) (3)
- 2.5 2.5.1 Vrugbeginsel ✓ (1)
- 2.5.2 Stempel ✓ (1)
- 2.5.3 Stamper / vrugblaar / ginesium ✓ (1)
- 2.5.4 • Kleurvolle blare lok insekte en voëls na blomme. ✓
 • Blomme wat deur naginsekte besoek word het nie baie helder kleure nie, maar sterk reuke. ✓
 • Lok insekte en help met bestuiwing. ✓ (2)

VRAAG 3: OPTIMALE HULBRON-BENUTTING

- 3.1 3.1.1
- Maak grond los vir beter wortelindringing ✓
  - Om groenbemesting en oesgewasse in te werk ✓
  - Berei grond voor vir leibesproeiing ✓
  - Breek ondeurdringbare ondergrondlae wat diep wortelindringing beperk asook waterperkolasie ✓
  - Berei die grond vir sade of kropvestiging voor ✓
  - Om kalk of mis in te werk ✓
  - Onkruid te beheer ✓
  - Gronddeurligting te verbeter ✓
  - Breek kors op en verbeter infiltrasie ✓ (Enige 3 x 1) (3)
- 3.1.2 **Primêre grondbewerking**
Behels die eerste intense bewerking / wat grond breek, omdolwe en kluite fyn maak / wat 'n rowwe oppervlak agterlaat. / Gebruik implemente soos skottelploeë, beitelploeë en, rysterbondploeë. ✓ (1)
- Sekondêre grondbewerking**
Behels die voorbereiding van die saadbed soos om grond uit te plat / om die grond fyner te maak / die bolaag ferm te maak / grond se korslaag te vernietig / gewasse te vestig en onkruid uit te roei / Gebruik implemente soos êe, / sigsag getande êe / rollers / grondbrekers en harke. ✓ (1) (2)
- 3.2 3.2.1 **Mikrobesproeiing**
'n Generiese term vir enige tegniek wat die boer sal help om te bepaal wanneer ✓ en hoeveel water tydens besproeiing toe te dien. ✓ (2)
- 3.2.2
- Om genoegsame water toe te dien om te voorkom dat die plant aan waterstres en verwelking blootgestel word. ✓
  - Om onnodig afloop van water te voorkom wanneer watervashoukapasiteit oorskry word deur te veel reëns. ✓
  - Om water verbruik te optimaliseer in plaas van oormaat of in te kort ✓
  - Om vas te stel hoeveel water deur transpirasie en verdamping verlore gaan. ✓ (Enige 3 x 1) (3)
- 3.2.3
- Installingskoste is relatief laag vergeleke met die sproei-sisteem. ✓
  - Toepassing van veldprogramme soos onkruid en pesbeheer word maklik toegelaat. ✓
  - Groot waterbesparings word verkry aangesien die wind nie met die waterdrup vanaf die uitlaters inmeng nie ✓
  - Arbeid word bespaar aangesien daar nie stoot of verandering van pypstasies gedurende besproeiing vereis word nie. ✓
  - Beter groei van plante deur die doeltreffende aanwending van water word bereik ✓
  - Goed aangepas by die terreingradiënt insluitende steil heuwels ✓ (Enige 3 x 1) (3)

- 3.2.4
- Aantal opgeloste soute in water ✓
  - Natrium-adsorpsie verhouding ✓
  - Teenwoordigheid van toksiese ione ✓
  - Organiese en anorganiese inhoud ✓
- (Enige 2 x 1) (2)

3.2.5 Verdampingspan ✓ (1)

3.2.6 Evapotranspirasie = verdamping uit pan x gewasfaktor ✓✓
OF
 $Et = Eo \times F$ ✓✓ (2)

3.3	3.3.1	Hidroponiese sisteem	Veldsisteem	
		Baie duur om te begin ✓	Min aanvangskapitaal benodig ✓	
		Benodig tegniese vaardighede ✓	Minder tegniese kennis nodig om te onderhou ✓	
		Min spasie benodig ✓	Benodig baie ruimte ✓	
		Hoë opbrengs per hektaar ✓	Laer opbrengs per hektaar ✓	
		Hoë produksie-sekuriteit ✓	Laer produksie-sekuriteit ✓	
		Hoër kwaliteit produkte ✓	Laer kwaliteit produkte ✓	
		Duur om te onderhou ✓	Nie baie duur om te onderhou nie ✓	
		(Enige 2 x 1)	(Enige 2 x 1)	(4)

- 3.3.2
- Kokosneut / veen ✓
  - Houtstof ✓
  - Perliet ✓
  - Saagsels ✓
  - Strooi ✓
  - Vermikuliet ✓
  - Klip ✓
  - Kleiklippies ✓
- (Enige 2 x 1) (2)

3.4 3.4.1 Akwakultuur ✓ (1)

- 3.4.2
- Bestuur van voer ✓
  - Opgeloste suurstof ✓
  - Optimale temperatuur vir groei ✓
  - pH 6–8 ✓
  - Onderhoud ✓
  - Toevoeging van stikstofhoudende verbindings ✓
  - Siektebeheer ✓
  - Goeie waterkwaliteit ✓
  - Beskerming teen predasie ✓
  - Sisteme wat effektiewe oesproses verseker ✓
- (Enige 3 x 1) (3)

- 3.4.3
  - Markprys en vraag ✓
  - Gehardheid en aanpasbaarheid onder hoë digtheid ✓
  - Kennis van spesies ✓
  - Eenvoudige ontwikkeling van larwes ✓
  - Reproduksie-kapasiteit in aanhouding ✓
  - Watertemperatuur ✓
  - Heersende klimaatstoestande ✓
  - Waterkwaliteit en afvoerbeheer ✓
  - Gebrek aan bevoegde beheer in akwakultuur ✓
  - Sommige spesies soos katvis baie moeilik om te bestuur en gevolglike hoë risiko verbonde aan opbring daarvan ✓
  - Ekosisteen faktore bv beheer oor predatore voëls en ander diere ✓
  - Hoë koste aan toerusting ✓
  - Kos baie duur
  - Voerkoste is hoog ✓
  - Produksie-koste ✓
  - Gebrek aan geskikte finansiëring vir akwakultuur-ontwikkeling ✓
  - Gebrek aan inligting en navorsing ✓
  - Beheermaatreëls vir akwakultuur, bv. regulering van wild ✓
  - Diefstal en vandalisme ✓ (Enige 2 x 1) (2)

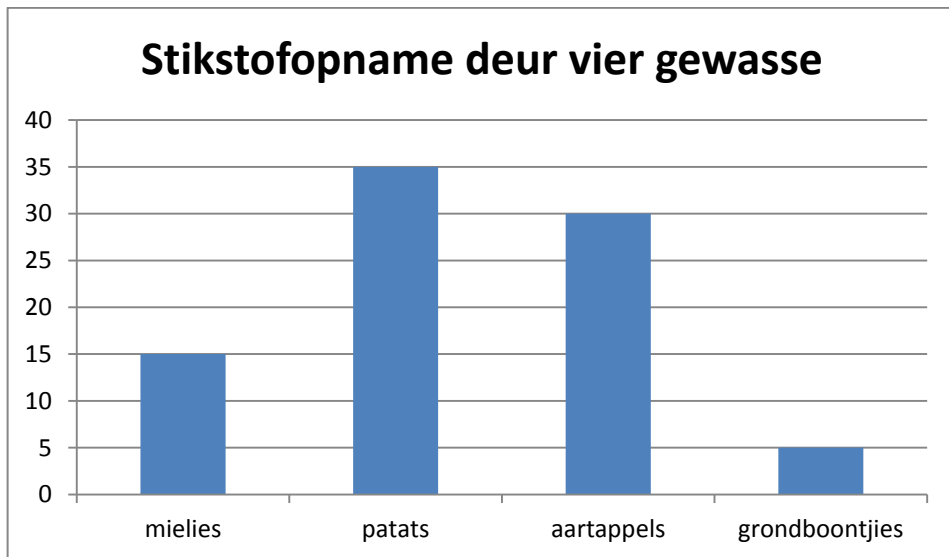
3.5 3.5.1 Dreinerings – Verwydering van oortollige oppervlak en ondergrondse water deur ✓ kunsmatige en natuurlike maniere uit 'n gebied. ✓ (2)

- 3.5.2
  - Oopdreinstelsel ✓
  - Klipdreinstelsel ✓
  - Pypdreinstelsel ✓ (3)

[35]

VRAAG 4

4.1 4.1.1

- Korrekte opskrif / titel ✓
- Korrekte byskrifte van Y-as en X-as ✓
- Korrekte skaal, gebruik van liniaal ✓
- Staafgrafiek ✓ (4)

- 4.1.2 $35 - 5 \sqrt{ } = 30 \sqrt{ }$ (2)
- 4.2 4.2.1 Wisselbou $\sqrt{ }$ (1)
- 4.2.2 Boontjies is 'n peulgewas en die stikstofbindende bakterieë op wortelstelsel $\sqrt{ }$ bind stikstof in die grond / voeg stikstof tot die grond $\sqrt{ }$ (2)
- 4.2.3
- Winsgewende produkte moet geplant word / gewasse moet goeie markwaarde het $\sqrt{ }$
  - Plaag en onkruidbeheer $\sqrt{ }$
  - Geskikte grondvog en grondvrugbaarheid $\sqrt{ }$
  - Oesreste moet beheer word / bestuursvaardigheid $\sqrt{ }$
  - Peulgewas moet gekies word $\sqrt{ }$
  - Klimaat $\sqrt{ }$
  - Getal werkers en hul vaardighede $\sqrt{ }$
  - Aanvraag $\sqrt{ }$
  - Implemente $\sqrt{ }$
  - Gewasse deur dieselfde peste / siektes of onkruid beïnvloed moet nie jaar na jaar in dieselfde grond geplant word nie $\sqrt{ }$
  - Gewasse wat dieselfde voedingstowwe benodig moet nie word jaar na jaar geplant word nie $\sqrt{ }$
  - Gewasse wat baie duur is om te oes moet nie in die rotasiestelsel ingesluit word nie. $\sqrt{ }$ (Enige 4 x 1) (4)
- 4.3 4.3.1
- Dit verbeter teelmateriaal vir konvensionele plantteling. $\sqrt{ }$
  - Dra by tot die bewaring en gebruik van plant genetiese hulpbronne. $\sqrt{ }$
  - Dra by tot voedselveiligheid. $\sqrt{ }$
  - Voorsien addisionele inkomste aan boere $\sqrt{ }$
  - Gewenste eienskappe, byvoorbeeld bestandheid teen siektes kan geïnduseer word. $\sqrt{ }$
  - Plante kan muteer word om meer vrugte, blomme en sade te dra om produksie te verhoog $\sqrt{ }$
  - Die teel van tamaties konsentreer op bestandheid teen siektes en plae. $\sqrt{ }$ (Enige 3 x 1) (3)
- 4.3.2
- Omgewingsrisiko's / toksiese effek op plante en insekte $\sqrt{ }$
  - Ekonomiese risiko's / kleinboere / lande kan dit nie bekostig nie $\sqrt{ }$
  - Gesondheidsrisiko's / voedselsekerheid kan ingevaar gestel word as gevolg van ongewenste nuwe-effekte wat allergie veroorsaak – gewasse kan toksies wees $\sqrt{ }$
  - Produksie van mutante onkruidspesies wat baie moeilik is om te beheer $\sqrt{ }$
  - Onbekende effek op nie-teiken organismes $\sqrt{ }$
  - GM-gewasse het 'n negatiewe impak op biodiversiteit (Enige 3 x 1) (3)

- 4.4 4.4.1 FIGUUR 4.4A = Okulering ✓
FIGUUR 4.4B = Enting ✓ (2)
- 4.4.2
- Dit is vinniger as geslagtelike voortplanting omdat net een moederplant vir voortplanting nodig is ✓
  - Groot getalle nakomelinge kan vinnig geproduseer word. ✓
  - Nuwe plante kan sonder saad van bestaande plante gekweek word. ✓
  - Bestuiwingsagente is nie noodsaaklik om stuifmeel vanaf een plant na 'n ander oor te dra nie. ✓
  - Geen bevrugting is nodig nie. ✓
  - Die nageslag is geneties identies aan die moederplant. Gewenste eienskappe word dus van die moederplant na die nuwe nakomelinge oorgedra. ✓
  - Deur net die beste plante vir vermeerdering te kies, word 'n gesonde en gewenste nageslag verkry. ✓
  - Die ontkieming van saad is onnodig. ✓
  - Nuwe plante wat uit die moederplant ontwikkel is aangepas by die gebiede waar die moederplant groei en goed kan vaar. ✓
  - Baie tuinboukundige gewasse kan nie deur saad voortgeplant word nie omdat hulle steriele saad produseer. ✓
  - Plante wat deur vegetatiewe metodes voortgeplant word, produseer blomme en vrugte baie vroeë as plante wat deur saad voortgeplant word. ✓ (Enige 4 x 1) (4)
- 4.5 4.5.1
- Saad ontkiem en groei swak. ✓
  - As gevolg van blaarbeskadiging vind fotosintese stadig plaas. ✓
  - Beskadiging van plantvesel lei tot sekondêre infeksies en plaes. ✓
  - Beskadiging van wortelstelsels lei tot plante wat omval. ✓
  - Beskadiging van vrugte en grane veroorsaak dat dit nie verkoop kan word nie. ✓
  - Vervorming en verkleuring van plantdele. ✓ (Enige 4 x 1) (4)
- 4.5.2
- Voorkom dat siekte en ploeg besmette saad ingevoer word. ✓
  - Instel van maatreëls wanneer 'n siekte of plaag dreig om baie skade te veroorsaak. ✓
  - Neerlê van wetgewing vir plantbeskerming. ✓
  - Plantbeskermingsnavorsingstasies ✓
  - Kwarantydienste ✓ (Enige 3 x 1) (3)
- 4.5.3
- Identifiseer en monitor peste en plaes. ✓
  - Stel beheermaatreëls op. ✓
  - Stel aksie-drumpels op. ✓
  - Monitor en evalueer die resultate. ✓ (Enige 3 x 1) (3)
- [35]

TOTAAL AFDELING B: 105
GROOTTOTAAL: 150